

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΥΠΟΓΕΙΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΟ ΥΔΑΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Το πρόγραμμα Ανάπτυξης Υπογείων Υδάτων Θεσσαλίας (ΠΑΥΥΘ), ξεκίνησε το 1971 με τεχνική και οικονομική βοήθεια της Διεθνούς τραπεζής. Με βάση τη σχετική σύμβαση, έγινε πρόσληψη, κατόπιν διενέργειας διεθνούς διαγωνισμού, ως τεχνικού συμβούλου, της εξειδικευμένης γαλλικής εταιρείας SOGREAH.

Φορέας του προγράμματος ορίστηκε η Υπηρεσία Εγγείων Βελτιώσεων, η ΥΕΒ του Υπουργείου Γεωργίας. Ο ομιλών, τότε, δηλαδή πριν από μισό αιώνα, προϊστάμενος του Τμήματος Προμελετών της ΥΕΒ, ορίστηκε Διευθυντής του Προγράμματος. Στόχος του προγράμματος ήταν άρδευση από τα υπόγεια ύδατα 400.000 στρεμμάτων σε συνδυασμό με την διενέργεια αναδάσμου και την κατασκευή οδικών και στραγγιστικών δικτύων.

Όταν το 1981 άρχισε η εφαρμογή της συνθήκης ένταξης της Ελλάδας στην ΕΟΚ, το ΠΑΥΥΘ είχε ήδη εξασφαλίσει την άρδευση 245.000 στρεμ. Τότε άρχισε και η εφαρμογή του καθεστώτος κοινοτικής στήριξης του βαμβακιού. Τέτοια στήριξη δεν υπήρχε πριν την ένταξη της Ελλάδας επειδή δεν υπήρχε βαμβάκι στην τότε ΕΟΚ των 9. Το καθεστώς στήριξης το διαπραγματευτήκαμε κατά τη διάρκεια των ενταξιακών διαπραγματεύσεων και είχαμε πετύχει την ισχυρότερη στήριξη μεταξύ όλων των προϊόντων στην τότε ΕΟΚ.

Η σύμπτωση της ισχυρότατης στήριξης του βαμβακιού από την ΕΟΚ με την δυνατότητα άρδευσης μιας σημαντικής έκτασης στη Θεσσαλία, συνετέλεσε τα μέγιστα στην πρωτοφανή οικονομική έκρηξη της περιοχής στη δεκαετία του 1980, με το νομό Καρδίτσας να κατέχει τη μερίδα του λέοντος.

Παράλληλα με την κατασκευή του έργου, πραγματοποιήθηκε πλήρης υδρογεωλογική έρευνα και μελέτη με τα πιο σύγχρονα μέσα. Τα ευρήματα της έρευνας εντάχθηκαν σε ένα μαθηματικό μοντέλο. Ομάδα επιστημόνων της ΥΕΒ εκπαιδεύτηκε στην Γρενόβλη της Γαλλίας πάνω στη διαχείριση του μαθηματικού μοντέλου και στον τρόπο αναθεώρησής του βάσει των εκάστοτε παρεμβάσεων στην υδρολογική λεκάνη Θεσσαλίας.

Σκοπός αυτής της επιστημονικής έρευνας και μελέτης ήταν ο προσδιορισμός του όγκου νερού που μπορούμε να αντλούμε κάθε χρόνο, έτσι ώστε η στάθμη των υπογείων υδροφορέων να διατηρείται σε επιθυμητά επίπεδα άντλησης. Έτσι, προσδιορίστηκαν οι ζώνες στις οποίες μπορούσαν να γίνουν γεωτρήσεις και πόσες, καθώς και οι ζώνες στις οποίες έπρεπε να απαγορευθεί η ανόρυξη γεωτρήσεων. Η ΥΕΒ φρόντισε και εκδόθηκαν οι σχετικές αποφάσεις. Υπήρξαν όμως νομάρχες, από το 1982 και μετά, οι οποίοι, με απίστευτη ανευθυνότητα, ακύρωσαν αυτές τις αποφάσεις. Ακολούθησε βέβαια η ανεξέλεγκτη ανόρυξη γεωτρήσεων σε όλη τη Θεσσαλία. Ο λαϊκισμός νίκησε κατά κράτος την επιστήμη. Το αποτέλεσμα είναι γνωστό. Συνεχής υποχώρηση της στάθμης του υπογείου υδροφορέως με αποτέλεσμα η άντληση να γίνεται από βάθος μέχρι 300 μ. και να είναι πλέον αντικοινωνική.

Στη σύμβαση μεταξύ Ελλάδας και Διεθνούς Τράπεζας υπήρχε πρόβλεψη πρόσληψης ενός σημαντικού αριθμού νέων Ελλήνων επιστημόνων, κυρίως γεωπόνων και γεωλόγων. Οι

επιστήμονες αυτοί, κυρίως Θεσσαλοί, βοήθησαν στην εκτέλεση του προγράμματος και, παράλληλα, απέκτησαν πολύτιμη εμπειρία ως αποτέλεσμα της συνεργασίας τους με το έμπειρο προσωπικό του Συμβούλου.

Πολλοί διέπρεψαν στη συνέχεια, κυρίως στο δημόσιο αλλά και στον ιδιωτικό τομέα. Μεταξύ αυτών είναι και ο Γεωπόνος Κώστας Γκούμας ο οποίος, αφού εργάστηκε ως σημαντικό στέλεχος της ΥΕΒ Θεσσαλίας, συνεχίζει, ως συνταξιούχος πλέον, να ασχολείται ενεργώς με το ενεργειακό και υδατικό πρόβλημα της Θεσσαλίας.

Στον Κώστα Γκούμα λοιπόν προσέφυγα για να ενημερωθώ όσον αφορά την πορεία του υδατικού προβλήματος της Θεσσαλίας μετά μία μακρά περίοδο κατά την οποία είχα απομακρυνθεί από τη Θεσσαλία και από την Ελλάδα.

Από την ενημέρωση αυτή, συγκράτησα κυρίως δύο στοιχεία :

Πρώτον, ότι αντιμετωπίζεται η σταδιακή μείωση της αρδευόμενης έκτασης από γεωτρήσεις στις περιοχές που η στάθμη των υπογείων υδάτων έχει πέσει πολύ χαμηλά. Αφορά συνολική έκταση της τάξεως των 500.000 στρεμ.

Δεύτερον, ότι η σημερινή ηγεσία έδωσε εντολή να μην περιλαμβάνονται πλέον στον υπολογισμό του υδατικού ελλείμματος της λεκάνης της Θεσσαλίας, οποιαδήποτε ποσότητα από την εκτροπή του Αχελώου. Με άλλα λόγια, η σημερινή πολιτική ηγεσία θεωρεί οριστικό το θάνατο του ονείρου εκτροπής. Αυτό το όνειρο υπήρξε θύμα της δογματικής αντίληψης περί προστασίας του περιβάλλοντος ορισμένων κύκλων του Συμβουλίου της Επικρατείας. Οι κύκλοι αυτοί αγνόησαν σοβαρές επιστημονικές μελέτες που αποδεικνύουν ότι δεν ζημιώνεται το περιβάλλον από την εκτροπή μιας ορισμένης ποσότητας υδάτων. Δεν ίδρωσε το αυτί τους από τον κίνδυνο να ερημοποιηθεί η μεγαλύτερη και ευφορότερη πεδιάδα της χώρας.

Όμως, οι Θεσσαλοί δεν πρέπει να θεωρούν νεκρή την ιδέα εκτροπής του Αχελώου. Συνηγορούν γι' αυτό η κοινή λογική και οι αριθμοί.

Στην Αιτωλοακαρνανία υπάρχει πλεόνασμα της τάξεως των 1600 εκ. κ.μ. νερού, αφού αφαιρεθούν όλες οι τοπικές ανάγκες.

Στη Θεσσαλία υπάρχει έλλειμμα της τάξεως των 800 εκ. κ.μ. Αν γίνει εκτροπή των 600 εκ. κ.μ. προς Θεσσαλία, απομένουν άλλα 1000 εκ. κ.μ. να ρέουν ήσυχα στη θάλασσα. Ήταν λοιπόν λογικό και επιβεβλημένο οι παλαιότερες πολιτικές ηγεσίες να σκεφτούν τη μεταφορά των 600 εκ. κ.μ. προς τη Θεσσαλία και βάσει αυτού του όγκου νερού σχεδιάστηκαν τα σχετικά έργα. Τα 600 εκ. κ.μ., πέραν της ενέργειας την οποία θα αποδώσουν, θα εξασφαλίσουν, μαζί με τους εγχώριους υδατικούς πόρους :

-την κανονική άρδευση των σήμερα ανεπαρκώς αρδευόμενων 2.400.000 στρεμ.

-την αποφυγή της μείωσης κατά 500.000 στρεμ. από τα ανωτέρω 2.400.000.

-την άρδευση, επί πλέον, 600.000 στρεμ. ξηρικής σήμερα γης.

Θα έχουμε δηλαδή μία έκταση 3 εκ. στρεμ. εύφορης γης επαρκώς αρδευόμενης, η οποία με την εφαρμογή σύγχρονων γεωργοτεχνικών μεθόδων, μπορεί να αποτελέσει τεράστια πηγή πλούτου για τη Θεσσαλία και για τη χώρα.

Η κατασκευή των έργων εκτροπής σταμάτησε μετά τις παρεμβάσεις του ΣτΕ, αφού δαπανήθηκαν περί τα 500 εκ. ευρώ των Ελλήνων φορολογουμένων. Τόσα χρόνια τώρα τα έργα αυτά υφίστανται τη φθορά του χρόνου. Εάν δεν ολοκληρωθούν, θα παραμείνουν ως μνημείο αβδηριτισμού και ανθρώπινου παραλογισμού.

Για να ολοκληρωθούν τα τεχνικά έργα και για να πραγματοποιηθεί μία επιστημονικά ορθή αξιοποίηση της Θεσσαλικής πεδιάδας, χρειάζεται να δημιουργηθεί μία ισχυρή πολιτική βούληση. Το συνολικό έργο πρέπει να καθιερωθεί ως έργο εθνικής εμβέλειας, ως έργο «Δημοσίου Συμφέροντος».

Κι αυτό θα πρέπει να το πετύχουν οι Θεσσαλοί με τον αγώνα τους. Το οφείλουν στον εαυτό τους και στις επόμενες γενιές.